

Umrl teoretik samouprave Edvard Kardelj

V soboto ob pol treh popoldne je v ljubljanskem kliničnem centru po dolgi in hudi bolezni — rak — umrl Edvard Kardelj, član predsedstva SFR Jugoslavije in član predsedstva CK Zveze komunistov Jugoslavije, star 69 let. Edvard Kardelj je veljal za najozjega sodelavca jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita, bil je glavni teoretik ter snovalec jugoslovanskega samoupravnega sistema. V svojem življenju je imel vrsto državnih funkcij: podpredsednik vlade DF Jugoslavije 1945, minister ustavodajne skupščine, minister za zunanje zadeve, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, predsednik zvezne skupščine, član sveta federacije, član predsedstva SFRJ, predsednik zveznega sveta za mednarodne odnose. Poleg tega je imel vrhunske funkcije v Zvezi komunistov ter v SZDL.

Vest o njegovi smrti je v Jugoslaviji sprožila veliko žalovanje, prekinjeni so bili sporedi radia

ter televizije, posebne izdaje časopisov so bile posvečene Edvardu Kardelju. Jugoslavija je žalovala do torika, ko je bil pogreb.

Tudi v mednarodnem tisku je Kardeljeva smrt naletela na močan odmev. Tenor: umrl je „drugi človek Jugoslavije“, „eden od zadnjih stare garde iz partizanskih časov“, „arhitekt gibanja neuvrčenosti“, za njim ostane „nedojemljiva praznina“. — Tako zahodni tisk, ki se je deloma posvetil tudi človeškimi lastnostim Edvarda Kardelja: navidez plašen in sramežljiv, je imel oster razum ter močno voljo, za Titom najbolj avtoritativen državnik, ljubitelj glasbe ter strokovnjak za gobe.

Deljena reakcija v državah varšavskega pakta: medtem ko je sovjetska TASS objavila vest o smrti v enem samem skopem stavku (podobno tudi avstrijska Volksstimme) in na pogreb ni bilo nobenega uradnega zastopnika Sovjetske zveze, je madžarska TV celo pre-

kinila program, časopisi pa so obširno poročali.

Povsod po Jugoslaviji so bile žalne seje, v dvorani predsedstva in IS v Ljubljani je ležal Edvard Kardelj na mrtvaškem odru. Eno od številnih častnih straž so dali tudi koroški Slovenci: dr. Matevž Grilc, mag. Jože Wakounig, Nužej Tolmajer, dr. Franci Zwitter, Karl Prušnik in Janez Wutte.

Ob smrti Edvarda Kardelja je Narodni svet koroških Slovencev poslal sožalne brzojavke predsedniku Jugoslavije Titu, predsedniku predsedstva SR Slovenije Sergeju Kraigherju ter Pepci Kardelj. Pogreba v torek sta se za NSKS udeležila predsednik dr. Matevž Grilc ter osrednji tajnik mag. Filip Warasch. Uradno Avstrijo je zastopala delegacija s 3. predsednikom parlamenta Pansijem na čelu. NSKS se je spomnil pokojnika tudi na seji predsedstva v ponedeljek (berite tudi na 2. strani).

naš tednik

LETO XXXI. — Številka 7 15. februarja 1979 Cena 4.— šil. (5 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Skupščina mesta Ljubljane povabila koroške Slovence

V torek prejšnjega tedna je bil na skupščini občine Ljubljana „koroški dan“. Predstavniki ljubljanske občine so sprejeli delegacijo Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in ji dali možnost, da se informira o gospodarskem, kulturnem in družbenem razvoju slovenske prestolnice.

Na tem skupnem srečanju je bilo povedano, da Ljubljana kot glavno mesto Slovenije v smislu jugoslovanske politike moralno in politično podpira koroške Slovence, da pa hoče imeti z njimi tudi rednejše stike, stalne vezi na čim več področjih družbenega življenja, torej sodelovanje, ki je dolgoročno usmerjeno.

Predsednika osrednjih organizacij koroških Slovencev dr. Matevž Grilc in dr. Franci Zwitter sta opozorila na v bistvu nespremenjeno, nezadovoljivo situacijo slovenske manjšine na Koroškem in poročala o prizadevanjih za krepitev gospodarskih osnov ter za ureditev takih vzgojnovarstvenih ustanov, ki omogočajo otroku razvijanje osebnosti brez izgube lastne identitete. Ponudba glede tesnejšega sodelovanja med Ljubljano in koroškimi Slovenci je bila seveda z zadovoljstvom sprejeta.

Obisk v Ljubljani je delegacija zaključila z ogledom gradbišča kul-

V imenu republike!

Sodnik dunajskega deželnega sodišča za kazenske zadeve dr. Bruno Weis je o kazenskem predlogu državnega tožilstva Celovec proti Nužejju Tolmajerju, rj. 23. 7. 1942 v Erlangenu, avstr. drž., nameščene, zaradi prestopka po § 12, 111 odst. 1 in 2 kazenskega zakonika, po glavni obravnavi, izvedeni 7. novembra 1977 v navzočnosti javnega tožilca državnega tožilca dr. Herberta Rauniga, obdolženca Nužejja Tolmajerja, branilca dr. Matevža Grilca ter zastopnika NSKS, ki sojamči, isti dan spoznal:

I. Nužej Tolmajer je kriv, februarja 1977 je v Celovcu kot odgovorni urednik periodičnega glasila Naš tednik povzročil objavo članka z naslovom „Za Warascha no-“ (Nadaljevanje na 5. strani)

turnega centra „Ivan Cankar“ in ene največjih organizacij združenega dela — „Emone“.

Pavel Buch, dr. Pavel Apovnik in inž. Hans Edlacher kandidirajo:

Enotna lista za Velikovec!

- V Velikovcu bo pri prihodnjih občinskih volitvah prvič po drugi svetovni vojni nastopila tudi samostojna Enotna lista. Mnogo je namreč ljudi, ki se po večinskih strankah ne čutijo za stopani, akoravno tudi oni pridno plačujejo davke in tako prispevajo za dobrobit občine.
- Glavni kandidat je kmet Pavel Buch, 1947. Njemu stojita ob strani dr. Pavel Apovnik ter inž. Hans Edlacher, kmetijski strokovni učitelj.

Sedanja koalicija med ÖVP in FPÖ v Velikovcu za tiste predele občine, ki so bile združene z Velikovcem, ni napravila veliko. Enotna lista hoče to izboljšati, predvsem pa bolj približati občinsko upravo posameznim občanom.

Ohranitev delovnih mest je v velikovškem okraju, pa tudi v občini, ena najglavnejših skrbi. Predvsem delovna mesta za mladino manjkajo. Pogled je treba usmeriti vnaprej — in ne v preteklost. Kajti osporavani politični spomeniki pred šolami kvečjemu pomenijo nevarnost za otroke.

Za veliko občino, kakor je Velikovec, je treba za ceste in pota izven občinskega centra ustvariti primeren koncept ter se po njem tudi ravnati. Kar zadeva kulturo, občinska uprava nima nobenega vzroka, da bi se hvalila. Sramotno je bilo zadržanje občinskih očetov v preteklosti, ko za slovenske prireditve v občinski dvorani „Burg“ ni bilo prostora, ker so se bal nemirov, kakor so se izgovarjali.

Majhne frakcije v občinski sobi pa imajo predvsem kontrolno funkcijo. Tu bo za Enotno listo veliko dela, kajti varčnost ne šteje ravno h glavnim lastnostim občinskih očetov: občani so jim namreč morali financirati „izobraževalno potovanje“ — v Bolgarijo. Da ima Enotna lista Velikovec tudi izgled, da doseže mandat, so pokazale tudi zadnje deželnozborske volitve 1975: takrat je KEL s prvim kandidatom dr. Apovnikom dobila v Velikovcu 181 glasov, kar bi, preračunano na razdelitev občinskih mandatov, pomenil prvi mandat. Hkrati pa je to število tudi zgovoren dokaz za uvodno trditev — da namreč na podeželju vlada potreba po takih listah.

Programske alternative za Železno Kaplo

V Železni Kapli je v torek priredila Enotna lista volilno zborovanje, na katerem sta dosedanja občinska odbornika Franci Smrtnik ter Lado Hajnžič podala poročilo o delovanju v pretekli periodi ter nakazala tudi glavne programske točke za prihodnjo mandatno dobo. Politično predavanje je imel predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, kulturni okvir pa je prispeval An-sambel Hanzija Artača.

Občinski odbornik Lado Hajnžič je sprva podal kratek pregled zadnjih šestih let, odkar sta zastopana zopet slovenska mandatarja na samostojni listi v občini. V začetku je bilo težko, je dejal, kajti ko sta hotela govoriti slovensko, je župan Lubas ugotovil: „Amts-mirov, kakor so se izgovarjali.“ (Dalje na 8. strani)

V Železni Kapli od leve: Smrtnik, Hajnžič, dr. Grilc ter Wedenig.

E. Kardelj - „oče samouprave“

V soboto, 10. 2., je umrl član predsedstva SFRJ in CK ZKJ Edvard Kardelj.

Edvard Kardelj ni bil le nositelj najvišjih državnih in partijskih funkcij, bil je glavni teoretik jugoslovanske notranje ureditve in njene zunanje politike — odpovedi velesilam, podpore afriškim in azijskim narodom in gibanju neuvrščenih. Izmed številnih razprav, esejev in študij izstopata knjiga o slovenskem narodu in študija „Smeri razvoja političnega sistema samoupravljanja“, ki je bila prevedena v domala vse evropske jezike. V njej utemeljuje Kardelj načelo „pluralizma samoupravnih interesov“, ki samoupravo omejuje tako od zapadnega, kot tudi od vzhodnega sistema. Priznavanje različnih stališč ga je vodilo v svoji politiki do manjšin, upravičeno smo koroški Slovenci našli pri njem razumevanje za načelo, da nas mora družiti kljub raznim svetovnonazorskim glediščem skupna skrb za narodni blagor.

Kar je zahteval od Avstrije — spoštovanje, manjšinskih pravic —, je uresničeval v Jugoslaviji. Leta 1964 je zapisal:

„Najvažnejši vir stabilnosti naše federacije je — poleg socializma — občutek varnosti jugoslovanskih narodov, da so njihove nacionalne pravice preko njihovih republik in federativnega ustavnega sistema zagotovljene.“

Takrat je dal tudi odpoved teoretikom „socialistične nacije“:

„V tej praksi mora biti zelo jasno, da enotnost jugoslovanskih narodov in naše socialistične orientacije k večjemu humanemu zblizjevanju in povezovanju med njimi ni v nobeni zvezi s konceptom o ustvarjanju nekakšne nove, jugoslovanske nacije — na podlagi preraščanja sedanjih narodov.“

Že leta 1938 je objavil standardno delo „Razvoj slovenskega narodnega vprašanja“, analiziralo slovenskega naroda, ki je za nas koroške Slovence izrednega pomena že zaradi tega, ker je vedno zagovarjal celoto slovenskega naroda, ki ga družijo usoda, kulturne pridobitve in socialni dosežki. Kot vodja delegacije za državno pogodbo v Londonu je bil neomajen zagovornik manjšinskih pravic.

Budno je spremljal dogodke na Koroškem, osebni in državniški angažma je imenoval skromno: „Naravna skrb matičnega naroda za svojo manjšino“. Pred zloglasnim preštevanjem je vidno zaskrbljen dujnaskemu profilu izjavil, da preštevanje manjšine in zakon o narodnih skupnostih ni reševanje problema, ta korak avstrijske vlade pomeni revidiranje državne pogodbe. Že pri pogajanjih za državno pogodbo se je uspešno zoperstavil poizkusu, da bi bile manjšinske pravice odvisne od procentnih klavzul. Prav tako pa je zavrnil drugo varianto preštevanja — „naravno asimilacijo“. V omenjenem pogovoru pravi: „Zgodovina ne pozna naravne asimilacije pri avtohtonih manjšinah, ki so kulturno organsko povezane z matičnim narodom, vsi asimilacijski procesi so pod takimi pogoji le druga oblika nasilja. Nasilje je, če postane posamezni pripadnik manjšine polnopraven človek in državljan samo pod pogojem, da opusti svojo nacionalno samobit.“ Posebna tragika je, da je bila ena zadnjih izjav Edvarda Kardelja žalni telegram družini Tischler, ki ji izreka sožalje ob boleči izgubi ustanovitelja Narodnega sveta dr. Joška Tischlerja. Dve boleči rani, Jugoslavija je izgubila „očeta samouprave“, Koroška svojega voditelja in „očeta slovenske gimnazije“.

Iran: prvo dejanje revolucije je mimo

Prvo dejanje iranske revolucije je mimo: Ajatolah Khomeini se je vrnil, po nekaj dneh so prevzeli njegovi pristaši oblast v državi, ministrski predsednik je postal Mehdi Bazargan, ki je medtem tudi že imenoval nekaj svojih članov vlade.

Potem ko so nekatere agencije pisale, da je izbruhnila v Iranu anarhija, se vedno bolj kaže, da imajo pristaši šiitskega voditelja položaj pod kontrolo. Šapur Bahtiar, ki je leta preživel v šahovem zaporu in ki ga je Mohamed Reza Pahlevi v

zadnjem trenutku imenoval za ministrskega predsednika, je sicer hotel z levo-liberalnim programom odvrniti padec Irana v Srednji vek, vendar mu to ni uspelo ter je resigniral, potem ko so ga začeli za-

(Dalje na 8. strani)

„Holocaust“ tudi v avstrijski televiziji

Začetek marca bodo tudi pri nas v Avstriji oddajali ameriško filmsko serijo „Holocaust“. Film se v dramatisirani obliki ukvarja z divjanjem nacistov. Kar niso zmogle številke statistike in ne prikazi zgodovinarjev-znanstvenikov, je v Zvezi republik Nemčiji uspelo temu čustvenemu filmu: namreč zbuditi Nemce ter jih — v doslej nepoznani meri — spraviti k razmišljanju, pa tudi k obžalovanju. Kajti desetletja so porivali to žgočo temo proč od sebe. Zakaj, se da morda prikazati na podlagi nekaterih zakonov psihologije: da se namreč niso mogli identificirati in ne kaj pričeti z milijoni mrlič, žrtvami nacistične ideologije. Na primeru fiktivne zgodbe, ki v dramatisirani obliki na primeru samo dveh družin in njihove usode opisuje nacistično dobo, pa so naenkrat zmožni čustev obžalovanja. Neki sarkastični pregovor namreč tudi pravi, da je en umor kapitalni zločin, milijon umorov pa samo več katastrofa — kakor vsako neurje. Sedaj so se odločili, da bodo to serijo prikazali tudi na avstrijskih televizijskih zaslonih. Vendar gredo ure v Avstriji malo drugače. Že zdaj se je začela v precej časopisih propagandna proti temu filmu. Tisti, ki so to temo desetletja porivali proč od sebe, zopet vstajajo. Značilno, da so argumenti in kampanja zgrajeni močno po zako-

nih, po katerih je svojčas funkcionirala propagandna mašinerija firerjevega propagandnega ministra. Tako je torej pričakovati, da film v Avstriji ne bo imel tega odmeva kakor drugod, saj že opozarjajo z „nevarnostjo“ odmeva ter svarijo pred kesanjem. In kateri pravi moški se že kesa rad?

Neodvisni dnevnik Salzburger Nachrichten je objavil pogumno serijo takratnih dogodkov — od kristalne noči naprej. Sedaj, po filmu Holocaust, pa so objavili tudi številna pisma bralcev. Če je že Avstrija imela svojčas daleč največji delež članov NSDAP ter so se Avstrijci daleč nadpoprečno odlikovali pri nacističnih zločinih, od katerih daleč nadpoprečno število je še danes na svobodi, je tudi skoraj jasno, da so tudi njihove napise misli v obliki pisem bralcev nepopoljšljive. Za ilustracijo nekaj cvetk, ki so se našle na eni sami časopisni strani:

„JUDEN WURDEN SCHMEZLOS VERGAST...“

...Der Krieg ist in unserem Jahrhundert barbarischer geworden, als je zuvor. Es dürfte schwer sein, in der Geschichte auch nur einen Fall zu finden, wo der unterlegene Feldherr mit

der ganzen Führerschicht seines Staates wegen seiner Niederlage vom Sieger gehängt wurde. Was unter Hitler geschehen ist, ist schauerlich und zweifelsohne zu verurteilen. Immerhin — Hitler hat die Juden schmerzlos vergast — die Engländer haben Hunderttausende deutsche Frauen und Kinder mittels Phosphorbomben lebendig verbrannt — Demokraten finden das gut. In Nürnberg sind die großen über die kleinen Verbrecher zu Gericht gesessen. So geht das nicht. Die Bekenntnisse der Bonner Regierung und der Opposition zur amerikanischen Fernsehserie Holocaust zeigt nur die hündische Schwanzwedel der Untertanen. In Wirklichkeit ist es das dreckigste und gemeinste Machwerk, das je einem anti-deutschen habkranken Hirn entsprungen ist. Es ist geradezu Verrat am deutschen Volk, wenn sich gewählte Regierungsvertreter dazu hergeben, das eigene Volk mit jüdischen Hetzfilmen zu erniedrigen.

Das KZ Flossenbürg konnte ich einmal von Weiden aus besuchen, mich vertraulich informieren und unter Gefahren sogar Fotos machen. Durch die Bewachung erfuhr ich auch, daß es keine Gaskammer gab und war daher erstaunt, als ich nach dem Krieg aus Zeitungsmeldungen lesen mußte, daß auch Gaskammern gezeigt wurden...

Aus dem Wilajet Kärnten

... Unser Volk fühlt sich tief gekränkt, da unsere Regierung jedem Deutschen, der offen seine Liebe zum preußischen König zur Schau trägt, mehr Macht im Lande einräumt, als den Slowenen, die jahrhundertlang aus ganzer Seele ihrem Kaiser ergeben waren... Videant consules! rufen wir unserer Regierung zu! Die Seele unseres Volkes erbebe bis ins innerste; sorget, daß das edle Gewächs der Kaiserliebe nicht durch eure Schuld aus unseren Herzen herausgerissen wird... Unser Kaiser kommt zu uns! so rufen jubelnd unsere Kärntner Slowenen! Gott sei es gedankt, daß wir uns noch aufrichtig der Ankunft unseres Kaisers freuen. Wir wollen ihn als Kärntner Slowenen begrüßen... Aber Gott verhüte, daß uns unser jahrhundertlanges Recht (nämlich den Kaiser zu begrüßen) entrissen wird, das mit unserem Blut in der Geschichte des Geschlechtes Habsburg... eingeschrieben ist. Wehe jedem, der es uns verwehren wollte, zum Kaiser zu kommen! Das Kind kann seine Mutter nach langer Trennung nicht mit größerem Entzücken berüßen, wie wir, Kärntner Slowenen, den Kaiser Franz Josef in unserer Mitte begrüßen“.

Und doch hat es die k. k. Landesregierung von Kärnten im Verein mit dem Stadtmagistrat von Klagenfurt zuwege gebracht, das Kind nicht zur Mutter zu lassen! Die Kärntner Slowenen durften als Slowenen nicht zu ihrem Kaiser!

Wehmütige Erinnerungen aus der Geschichte werden in uns wach! Wir lesen beim Geschichtschreiber Megiser: „So findet man in den uralten Freyheiten, das ein Hertzog in Khärndten in Windischer Sprache ist investirt und eingesetzt worden und daß ein Fürst, wenn er bey einem Römischen Kayser, und dem gantzen heiligen Reich angeklaget wurde, daß er sich vor demselben anders nicht als in Windischer Sprache verantworten schuldig war“. Und Unrest schreibt: „Von allter haben all hertzogn von Kerndten die Freiheit gehabt, wann sy vor ainen romischen khayser oder kunig verklagt sind wordn, oder angesprochen, so haben sy sich in windischer sprach verantworturt; darumb das Kerndtn ein rechts windisch land ist“.

Uns möchte es scheinen, daß der Landespräsident den

Slowenen gegenüber wohl eine andere Rolle spielte als seine Vorgänger, die Herzoge von Kärnten. Allerdings damals gab es kein alldeutsches Programm, keine Freimaurerei, keine Los von Rom-Bewegung, keine Südmark etc. etc. Das Regierungssystem Österreichs läßt sich eben in zwei Worten wiedergeben: „Stark gegen die Schwachen, schwach gegen die Starken“. Oxiensterna sagte einst: „Es ist unglaublich, mit wie wenig Verstand die Welt regiert wird“ und wir geben dazu eine Variante: Es ist unglaublich, mit welchem Unverstande Österreich regiert wird.

Bisher ist auch wenig Aussicht vorhanden, daß es unter dem neuen Präsidenten Exzellenz Fries-Skene besser werden sollte. Die Slowenen hörten wohl viele schöne Worte, es wäre hohe Zeit, auch Taten folgen zu lassen. Annähernd begreiflich wird es, wenn man weiß, daß in Kärnten eigentlich nur der deutsche Volksrat das Regiment führt. Dieser deutsche Volksrat kontrolliert z. B. alle Beamtenernennungen vom Hofrat bis zum Straßeneinräumer! Die Beamten, die dem deutschen Volksrat nicht genehm sind, sind verfehmt. Seine Schützlinge dagegen kommen nach Kärnten, avancieren, kommen in die Ministerien. Beamte, auch politische Beamte sind direkt Mitglieder des deutschen Volksrates. Beamte verschiedener Branchen haben uns selbst mitgeteilt, sie müssen mit dem deutschen Volksrat durch dick und dünn gehen, sonst fühlen sie dessen Knote. Ja! die Unverfrorenheit des deutschen Volksrates geht soweit, daß er sich in das ureigenste Gebiet des Bischofs mischt, nämlich in die Anstellung der Priester, und sich um die Pfründenbesetzungen kümmert. Die Slowenen erwarten und hoffen, daß die Kirchenbehörde diesen Factoren in energischer Weise zu verstehen geben wird, daß die katholische Kirche eine religiöse Mission zu erfüllen hat und keineswegs gesonnen ist, die Schleppträgerin der Deutschnationalen Kärntens zu werden. Sattsam bekannt ist der Fall Ferlach-Dobrovč. Auf die Pfarre Ferlach competierte Canonikus Josef Dobrovč von Völkermarkt und das f. b. Gurker-Ordinariat brachte der Landesregierung diesen Priester primo loco in Vorschlag. Ferlach steht nämlich unter dem Patronat des

Religionsfondes. Der Landespräsident, der diesen Priester, weil er Politik treibe, nicht präsentieren wollte, präsentierte im Einverständnis mit dem Ministerium für Cultus und Unterricht den Competenten secundo loco. Im Ministerium aber hieß es: Im Falle der Präsentation des Herrn Dobrovč seien kirchliche Wirren in Ferlach und anderorts in Kärnten zu befürchten. Daß die Deutschnationalen, welche dem Ministerium solche Informationen vermittelten, durch die Präsentation des Herrn Dobrovč aus die Pfarre Ferlach plötzlich — das Wohl der katholischen Sache gefährdet sahen, während die dazu gesetzte Kirchenbehörde es für das religiöse Wohl von Ferlach gut fand, Herrn Dobrovč zu präsentieren, ist eine unbeschreibliche Ironie. Angesichts aller dieser Tatsachen kann die Behauptung aufgestellt werden:

Für einen k. k. Beamten irgendwelcher Branche ist es in Kärnten höchst undankbar, sich als eigentlichen, österreichischen Patrioten und guten Katholiken zu bestätigen. Am besten fährt er, wenn er Jude, oder wenigstens jüdischer Abstammung, oder Freimaurer, oder Alldeutscher, oder Apostat oder Mitglied des deutschen Volksrates ist; das mindeste, was man von ihm verlangt, ist eine freiheitliche, strammdeutsche Gesinnung.

Ist es unter solchen Umständen physisch möglich, daß unter den Kärntner Slowenen noch österreichischer Patriotismus zu finden ist? Das, was noch davon zu finden ist, haben sich die Slowenen durch ihre Tradition im Elternhaus gerettet! Ja! sie müssen sich mit aller Macht wehren, daß man ihnen den Patriotismus nicht Stück für Stück aus dem Herzen reißt; sie sind sich nämlich von Tag zu Tag klarer bewußt, daß mit Österreich ihre eigene nationale Existenz steht und fällt. Ganz instinktiv begannen sie sich auf slowenischer katholischer Grundlage zu organisieren! Denn in Kärnten ist für die Slowenen: slowenisch, katholisch, österreichisch völlig identisch. Es entstanden eine Reihe von christlichen Fortbildungsvereinen, in denen die Slowenen wenigstens eine Pflegestätte für Muttersprache, christliche Traditionen und wahren österreichischen Patriotismus fanden.

(Dalje prihodnjič)

Politologi: politično nastopati samostojno

„Evropska periferija — slučaj Avstrija“ je bil naslov enotedenskega delovnega srečanja evropskih in latinskoameriških znanstvenikov, ki so se na povabilo SIC-a zbrali prejšnji teden v Pliberku. Sociologi, politologi in agronomi so tako na kraju samem — večja skupina je stanovala pri Bromanu v Šmarjeti, ostale udeležence sta sprejeli družini Opetnik in Valeško iz Drveše vasi — spoznali položaj slovenske narodne skupnosti. Znanstvenikom, ki so prišli iz Francije, Zvezne republike Nemčije, Grčije, Avstrije, Danske, Poljske, Čila in Columbije, sta stališča osrednjih organizacij tolmačila dr. Matevž Grilc in dr. Avguštin Malle; mandatarji Enotne liste so jim predstavili občino Pliberk, poseben turistični program pa je imel na skrbi ISTIT. Da bi seminaristi dobili čim popolnejšo sliko našega položaja, so jim domačini nudili bogat kulturni program, za katerega je skrbela pliberška mladina in mešani pevski zbor Podjuna. Znanstveno vodstvo srečanja je prevzel dr. Arno Tausch, član solidarnostnega gibanja in asistent za politične vede na stolici prof. Antona Pelinca v Innsbrucku.

Ob robu srečanja se je pogovarjal zastopnik NT z dvema udeležencema, prof. dr. Mariom Nikolinakosom iz Grčije in prof. dr. Orlandom Henao iz Columbije o njihovih vtisih.

Politologi Tausch, Henao, Paschke in Nikolinakos v pogovoru z NT

NT: Kaj za vas pomeni izraz: „politična eksistenca?“

Nikolinakos: Teoretično rečeno: lahko bi bila to zahteva po politični samoupravi Slovencev, bolj učinkovita bi bila zahteva po enem ali dveh Slovincih v deželni in zveznem parlamentu.

NT: Iz zgodovine poznamo poizkuse „kulturne avtonomije“, tudi lastne kandidature v deželni zbor

in avstrijski parlament. Ne vidite v tem nevarnosti izolacije iz družbe, izolacije, ki manjšini le škoduje?

Nikolinakos: Vse te kandidature se vrše v okviru obstoječih strank — če izvzamemo pravilni nastop na občinski ravni. Vsem na seminarju nam je jasno — da nek mandatar FPÖ v dunajskem parlamentu, ki bi bil po poreklu Slovenec, manjšini ne bi kaj koristil. Tudi za obe ostali stranki velja slično.

Gospodarstvo in še enkrat gospodarstvo ...

NT: Gospod profesor Henao, prihajate iz Columbije, kjer ste delali kot agronom in sociolog. Bi nam lahko kratko predstavili Vašo deželo?

Henao: Znanstveno delam na področju nerazvitih regij-področij, med katere spada moja domovina Columbija, ki je tipična nerazvita agrarna dežela, ki še vedno trpi za posledicami kolonizacije, kot vse ostale države Latinske Amerike, ki so jih zasedli Španci oziroma Portugalci. Od takrat naprej izkorišča majhna plast meščanstva delovne množice.

NT: To postavko ponovno slišimo, če teče beseda o Latinski Ameriki. Razložite nam ob tipičnem primeru tako agrarno strukturo.

Henao: Tipičen primer: 5 % celotnega prebivalstva Columbije ima v svojih rokah 80 % bogastva. Ali — 70 % obdelovalne zemlje poseduje že omenjenih 5 % bogatašev, čeprav živi polovica ostalega prebivalstva Columbije izven mesta na ostalih 30 % obdelovalne zemlje.

NT: Precizirajmo številke: koliko zemlje ima haciendero — velekmēt in koliko tako imenovani campesino?

TEKMOVANJE V SMUČARSKIH SKOKIH

v nedeljo, 18. februarja, pri Podrškem na Obirskem.

Ob slabem vremenu oz. pomanjkanju snega tekmovanje odpade.

SPZ vabi na srečanje fotoamaterjev s člani fotokluba Janez Kuhar iz Kranja

Čas: sobota, 24. 2. 1979 ob 12.30

Kraj: prostori slov. informativnega in dokumentacijskega centra v St. Rupprechter Str. 19/4 v Celovcu (vhod dvorišče za trgovino Auto Denzel)

Na programu je predavanje o osnovah fotografiranja. Vabimo Vas, da se srečanja, na katerem bomo ustanovili fotoklub, udeležite!

dar so Vas tu zanimali bolj problemi koroških Slovencev.

Henao: Da strnem svoje vtise o Koroški: Popolno se strinjam s tem, kar je povedal glede samostojnih nastopov manjšine pri volitvah tovariš Nikolinakos. Gre za dve dimenziji problematike — to kar vemo in slišimo drugod o Koroški in drugo plat zvona: to kar so nam povedale pristojne osebe, ki smo jih tu srečali. Prva dimenzija je politične, socialne in gospodarske npravi, druga dimenzija se je osredotočila na kulturne procese. Gotovo se slovenska manjšina zaveda pomena prve dimenzije, a je premalo upošteva. Pripadniki slovenske narodne skupnosti in njeni voditelji bodo morali v bodoče bolj upoštevati prvo dimenzijo: posvečati je treba večjo skrb socialnim, gospodarskim in političnim problemom.

NT: Kako si to predstavljate, če opustimo sociološko izrazoslovje?

Henao: Poglejmo nekaj drugih evropskih manjšin. Irci, Baski, Bretonci in Katalanci so si sprva postavili vprašanja kulture. Počasi so si začeli stavljati tudi vsa ostala vprašanja, postavljali so gospodarske in politične zahteve. Rekli bi: prevzela jih je politizacija gibanja. Prvi izsledek je sedanja avtonomija Katalancev, ki jo španska država priznava.

NT: Avtonomija Katalancev je gotovo pridobitev za prizadeto manjšino. Kaj je po vašem najvažnejši problem slovenske narodne skupnosti na Koroškem?

Henao: Brez dvoma gospodarstvo! Čeprav dejanske situacije ne poznam dobro, kaže že bežen pregled gospodarsko zaostalost te pokrajine. Brez kruha pa ni kulture — brez gospodarske neodvisnosti ni kulturne neodvisnosti. Danes vemo, da gospodarstvo determinira — določa kulturo.

NT: Hvala za pogovor.

Pogovor je vodil Borut Sommeregger

„Poučeval sem najprej v Zvezni Nemčiji, na univerzah v Berlinu, Kölnu in Bielefeldu, nato pa na univerzi v Nimvjeegen na Nizozemskem. Dolga leta se nisem mogel vrniti v Grčijo, ker sem sodeloval v odporniškem gibanju proti fašistični junti. Kot sociolog sem proučeval predvsem probleme naših grških zdomcev — „gastarbeiterjev“. Ta skupina ljudi, ki je prišla v začetku 60-ih let v Nemčijo, predstavlja posebno skupino etnične manjšine.“

NT: Znan je tudi vaš politični angažma...

Nikolinakos: Da, kandidiral sem v glavnem mestu Grčije, v atenskem okraju za socialistično partijo — PASOK. Zastopam namreč mnenje, da mora znanstvenik služiti svojemu narodu, povezati teorijo s prakso.

NT: Pri občinskih volitvah ste imeli prominentnega nasprotnika — Mikisa Theodorakisa.

Nikolinakos: Ah, da. Theodorakis je odlični glasbenik. Kandidiral je za komunistično stranko, ki je moskovitska. Čeprav je še pred dvema letoma trdil, da bo zaradi te stranke emigriral na Švedsko.

NT: S „svetovne politike“ na Koroško. Tudi mi stojimo kratko pred občinskimi volitvami. O položaju Slovencev na Koroškem ste se v teku seminarja pogovarjali s predsednikom Narodnega sveta koroških Slovencev, dr. Matevžem Grilc

cem in dr. Mallejem od Zveze slovenskih organizacij ter občinskimi odborniki Enotne liste Pliberk.

Nikolinakos: Iz vseh pogovorov nastaja vtis, da je manjšinski problem le zreduciran na kulturno raven. Iz naših znanstvenih raziskav, izkušenj in pa iz zgodovinske situacije vsake manjšine lahko zaključujemo, da se mora manjšina boriti tudi za svoje politične pravice, ki ji gredo v konkretnem primeru po členu 7 avstrijske državne pogodbe. Za pravice pa se je treba boriti — da ne bo nesporazuma — ne z orožjem, vendar s političnim konceptom, sicer bo tudi boj za kulturne dobrine neučinkovit. Za koroško vlado je problem manjšine politično vprašanje, ne pa kulturno!

NT: Slovenska manjšina velja v Avstriji za „zradikalizirano“. V njej sami je opaziti več oblik političnega boja — od samostojnih kandidatur tja do solidarnostnih komitejev.

Nikolinakos: To je vprašanje po strategiji in cilju. Glejte, z „gastarbeiterji“ smo imeli sličen problem. Ti so stalno poslušali lepe besede o integraciji. S tem so jih preslepljali, da niso odločno postavljali političnih zahtev. Tudi tu ima posamezni pripadnik manjšine iste pravice kot drugi avstrijski državljani — če ni Slovenec! A narodna skupina kot celota za to državo ne obstaja!

STROKOVNA ŠOLA ZA ŽENSKÉ POKLICE ŠOLSКИH SESTER, ŠENTPETER 25, 9184 ŠENTJAKOB V ROŽU

Objava

Na dvojezični strokovni šoli za ženske poklice v Šentjakobu v Rožu je vpisovanje v

1. RAZRED 3-LETNE STROKOVNE ŠOLE ZA ŽENSKÉ POKLICE in v 1-LETNO GOSPODINJSKO ŠOLO najkasneje do konca februarja 1979.

Pogoji za sprejem:

Uspešno opravljena 8. šolska stopnja in vsaj delno znanje slovensčine oziroma narečja.

Prijavi za sprejem je treba priložiti spričevalo 1. semestra, rojstni list in domovnico.

Učenke, ki stanujejo v internatu, dobijo ob danih pogojih državno podporo.

Prijave so možne osebno v šolski pisarni, po telefonu št. 0 42 53 / 343 ali pa pismeno na zgornji naslov.

Vodstvo šole

SPD „Rož“ in Slovenska športna zveza v Celovcu prireja

JAZZ-GIMNASTIKO

za dekleta in žene, fante in moške

Čas: 22. 2. 1979 ob 19.30

Kraj: glavna šola v Šentjakobu

Prijave v posojilnici Šentjakob

Prisrčno vabljeni!

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA
V CELOVCU

vabi na

osrednji koncert

KOROŠKA POJE

V NEDELJO, 4. MARCA 1979 OB 14.30 URI
V DOMU GLASBE V CELOVCU

Nastopajo: Moški pevski zbor SPD „Jepa Baško jezero“ iz Loč, mešani pevski zbor SPD „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu, moški pevski zbor SPD „Kočna“ iz Sveč, tamburaški zbor SPD „Jepa Baško jezero“ iz Loč, mešani pevski zbor KPD „Planina“ iz Sel, deklški pevski zbor Strokovne šole za ženske poklice iz Šentjakoba v Rožu, Plajberški kvartet iz Slovenjega Plajberka, moški pevski zbor KPD „Planina“ iz Sel, tamburaški zbor iz Hodiš, mešani pevski zbor „Planinka“ iz Ukev (Kanalska dolina - Italija)

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, pri zastopnikih farnih mladlin, v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, tel. 04222-7265/24, ter eno uro pred koncertom.

Lastnik, izdajatelj in založnik: Krščanska kulturna zveza, za vsebino odgovarja: Nuñez Tolmayer, oba: Viktringer Ring 26, 9020 Celovec/Klagenfurt, Tisk: Noreca Repro

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB
vabi na

PLES SAK

v soboto, 17. februarja 1979
ob 20. uri pri **Šoštarju**
v Globasnici
Igrajo: „Fantje iz Podjune“

VDOVA ROŠLINKA (Cvetko Dolar)

Prireditelj: KPD v Šmihelu
Kraj: Farna dvorana v Šmihelu
Čas: nedelja, 18. 2. 1979, ob 14.30
Gostuje Prosvetno društvo iz
Braslovč

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA OBVEŠČA:

Trnovski maraton v Idriji preložen
na 18. 2. 1979, zaradi pomanjkanja
snega.

DUNAJSKI KROŽEK 14

Čas: Petek, 16. febr. 1979, ob 19.00
Kraj: ÖMBG-Restaurant, Wien 1,
Führichgasse 10 (tel. 52 77 23)

Program:
19.00 — skupna večerja
20.00 — predavanje in disku-
sija:

dr. Franc Rozman,
Ljubljana:

INSTITUT ZA ZGODOVINO DELAVSKEGA GIBANJA V LJUBLJANI — NALOGE IN CILJI

21.30 — družabni del

HİŠA TETE BARBARE

mladinska spevoigra

Čas: v nedeljo, 18. 2. 1979, ob 16.00
Kraj: farna dvorana v Šmarjeti v
Rožu

Gostuje: Oder „mladje“ Koroške
dijaške zveze v Celovcu

Klub slov. študentov na Dunaju,
Klub slov. študentov v Gradcu,
KDZ, ZSM in Slov. znanstveni in-
štitut vabijo vse gimnazijce, po-
sebnost pa maturante na

ŠTUDIJSKO POSVETOVANJE

v sredo, 21. 2. 1979, ob 15. uri v
Mohorjevem dijaškem domu.

Študentje bodo informirali o študi-
ju na Dunaju, v Gradcu in Celovcu.
Na razpolago bo informacijski ma-
terial, formularji etc.

DOM v TINJAH

DUHOVNE VAJE ZA DEKLETA OD 18. LETA NAPREJ

od petka, 16. februarja 1979, ob
18. uri, do nedelje, 18. februarja
1979, ob 13. uri

Voditelj: žpk. Foltej Gotthardt

DUHOVNE VAJE ZA ŽIVI ROŽNI VENEC

od nedelje, 18. februarja 1979, ob
18. uri, do srede, 21. februarja 1979,
ob 13. uri

Voditelj: misijonar Ciril Demšar

DIALOG MLADINE

v sredo, 21. februarja 1979, ob 19.
uri

Srečanje tečajnikov prosvetnega
Doma v Krastowitzu in Doma v
Tinjah

STROKOVNI TEČAJ ZA ČEBELARJE

v četrtek, 22. februarja 1979, od 9.
do 17. ure

Predavatelj: dipl. inž. Krassnik

JEZIKOVNI TEČAJ

za sotruidnike in dopisnike pri
vseh naših slovenskih verskih
in kulturnopolitičnih glasilih
v petek, 23. februarja 1979, od 14.30
do 18. ure

Voditelj: sr. dr. Mihaela Klun
žpk. Lovro Kaselj

KUHARSKI TEČAJ ZA FANTE

v soboto, 24. februarja 1979, od 9.
do 17. ure

Voditeljica: sr. Monika Vodiunik,

TEČAJ ZA ŽUPNIJSKE SVETE

v soboto, 24. februarja 1979, od 9.
do 17. ure

Voditelj: dr. Marko Mairitsch

Začaran krog cerkvenega jezika

V Hodišah je bil pred kratkim po-
greb neke žene. Ne ravno vesel
dogodek, vendar nekaj nenavaden.
Žena je živela do pred kratkim v
Vetrinju, pokopali pa so jo zato v
Hodišah, ker je tam imel svoje po-
slednje bivališče že njen pred ne-
kaj časa umrli mož.

V koroških dnevnikih je bilo na-
to brati, da je hotel zbor „Koschat-
Hamat Viktring“ peti pri pogrebni

maši, a da ni smel. Citat: „S tem
je zastopnik Cerkev ponovno do-
kazal, kako tolerantno obravnava
dvojezično vprašanje. S takim po-
stopanjem, ki je odločno v nasprot-
ju z verskimi načeli, se manjšini ne
napravi ničesar dobrega.“ Prejšnjo
nedeljo je to pismo bralca obja-
vila socialistična KTZ kot prva, na-
to je sledila objava še v drugih
časopisih.

Toda: edinole Kärntner Tageszeitung
se je pozanimala pri hodiškem
župniku Lovru Kaslju, če so trditve
v pismu bralca resnične in kaj
on k temu pravi. KTZ je namreč
pod pismom bralca zapisala opom-
bo, da je izjavil hodiški župnik, da
obstaja v fari od leta 1975 naprej
sklep, po katerem pri pogrebnih
mašah sme peti le domači cerkve-
ni pevski zbor. To je povedal Kas-
selj tudi zborovodji „Koschat-Ha-
mat“. Pogrebno mašo pa je on,
Kaselj, bral v nemščini. — Slednje
dejstvo pa je bilo v pismu bralca
namreč zamolčano. Še nekaj: Ve-
trinjski, kjer je ta zbor doma, nima
cerkvenega zbora.

Kot že omenjeno, sta dva oz.
tri dni navrh sledili objavi tega pi-
sma bralcev v Kleine Zeitung ter
Volkszeitung. V obeh ostalih časo-
pisih pa stališče Kaslja ni bilo ob-
javljeno, akoravno so uredniki obeh
teh časopisov medtem že vedeli,
kako je z resničnostjo pisma bra-
lec, saj so ga že mogli brati v
KTZ. Kleine Zeitung izhaja v za-
ložbi, ki je last Cerkev, Volkszeitung
pa je list za ÖVP, ki se prav
tako smatra za varuha krščanstva.

Čas bo, da bodo pristojni orga-
ni in odborniki, ki se v škofiji ukva-
njajo s spravo, povedali glede tega
lista, ki je v cerkveni lasti, jasno
besedo, ki bo privedla tudi do de-
janj. Gotovo je razumljivo, da Cer-

TRIJE VAŠKI SVETNIKI

Prireditelj: SKD Globasnica

Kraj: Šoštar v Globasnici

Čas: nedelja, 25. 2. 1979, ob 14.30
Nastopa domača igralska skupina
Prisrčno vabljeni!

VOLKODLAKI

Prireditelj: Farna mladina iz Šent-
ilija ob Dravi

Kraj: Farna dvorana v Šentilju ob
Dravi

Čas: nedelja, 18. 2. 1979, ob 19. uri
Gostuje: Igralska skupina SPD „Da-
nica iz Šentvida v Podjuni

kev potrebuje denar in ima v ta na-
men tudi komercialna podjetja in
je udeležena na njih. Toda sisifo-
vo delo je, na eni strani skrbeti za
spravo, v ta namen investirati trud
in denar, ko pa na drugi strani
uspeh gre preko lastnih cerkvenih
podjetij v pravem pomenu besede
k vragu, tisto cerkveno časopisno
in založniško podjetje zopet prina-
ša Cerkvi dobičke, ki se zopet in-
vestirajo tudi v spravo, ki na dru-
gi strani zopet...

Še ena pikanterija ob robu: v

preteklosti so sprejeli razni Sloven-
ci, ki so napisali na Kleine Zeitung
pisma bralcev, ki pa niso bila ob-
javljena, od vodje redakcije Stritz-
la oprostila pisma, v katerih je
bilo rečeno, da pisma bralca zara-
di tega niso objavili, ker je bilo
poslano s prepisom, torej tudi dru-
gim redakcijam. Očitno ta ureditev
velja samo za Slovence: kajti v
konkretnem primeru je „Kleine“
požvižgala na aktualnost in na „so-
lo-vest“, saj je šlo le proti Sloven-
cem...

Preteklo soboto je bil v Hodišah medtem že tradicionalni hodiški ples. Pri Čimzarju je bila dvorana nabito polna. V kulturnem delu so nastopili hodiški tamburaši ter pevc iz Škofič pod vodstvom Foltija Pavliča.

KMETIJSKO-GOSPODINJSKA STROKOVNA ŠOLA S PRAVICO JAVNOSTI V ŠENTRUPERTU PRI VELIKOVCU

sporoča staršem in dekletom, ki se odločajo za nadaljnjo
šolanje, da sprejema za šolsko leto 1979/80 učenke v

KMETIJSKO-GOSPODINJSKO ŠOLO

Na šoli se poučuje v obeh deželnih jezikih. Ta šola velja tudi
za 9. šolsko leto (politehnični letnik).

NAMEN ŠOLE JE,

učenkam poglobiti splošno izobrazbo dosedanjega šolanja;
usposobiti jih za samostojno vodstvo gospodinjstva, tudi
kmečkega.

Posebna važnost se polaga na spretnost v kuhanju, šivanju,
gospodinjstvu in vzgoji v družini.

POGOJ ZA SPREJEM

je dovršena 8. šolska stopnja in vsaj delno znanje sloven-
skega jezika.

V slučaju, da učenka 8. šolske stopnje ni dovršila, je v šolo
lahko sprejeta s sprejemnim izpitom. V danih pogojih dobijo
učenke državno podporo.

ZA ŠOLO SE LAHKO PRIJAVITE ŽE SEDAJ!

Nadaljnje informacije dobite pri vodstvu šole,
90100 Völkermarkt, Klosterstraße 2, tel. 0 42 32 / 796.

10. Koroški kulturni dnevi

od četrтка, 15., do sobote, 17. februarja 1979

Kraj: Mohorjev dijaški dom, Celovec, 10.-Oktober-Straße 25

Četrtek, 15. februarja 1979

19.00: Odprtje razstave slikarjev „Umetnost na Koroškem“ in
knjig
Janko Zerzer: Koncept, funkcija, realizacija in perspektive
Koroških kulturnih dni

19.45: Nace Šumi: Koroška umetnost v slovenskem okviru

Petek, 16. februarja 1979

9.00: Drago Druškovič, Vladimir Klemenčič, Dušan Nečak:
Avstrijsko-jugoslovanski odnosi 1945—1978

9.45: Karel Siškovič: Medljudski odnosi na primeru osimskega
sporazuma. Rezultat politike države in strank.

10.30: Bogo Grafenauer: Skupni interesi slovensko- in nemško-
govorečih v času kmečkih puntov

11.15: Jože Rajhman: Slovenci in Nemci v protestantizmu na
Koroškem

14.00: Delovna skupina SZI: NOB na Koroškem. Poročilo o razi-
skavi SZI na primeru Borovelj in okolice.

14.45: Willibald Holzer: Internacionalizem v antifašističnem gi-
banju

15.30: Milan Pahor: NOB na Primorskem 1943—1945

16.15: Herbert Exenberger: Ilegalni avstrijski tisk 1938—1945

20.00: Gledališka predstava: Peter Handtke, Žalost onkraj sanj.
Gostuje Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane.
Kraj: Celovec, Dom umetnikov (Künstlerhaus).

Sobota, 17. februarja 1979

9.00: Vida Obid: Slovenska literatura na Koroškem po letu 1945

9.45: Helmut Scharf: Nemška literatura na Koroškem po letu
1945

10.30: Matjaž Kmecl: Koroška literatura v Slovenskem okviru

11.15: Peter Kersche: Prevajalska dejavnost iz slovenščine v
nemščino

14.00: Umetnostno-zgodovinski ogled Celovca pod strokovnim
vodstvom (Bogo Grafenauer, Eberhard Kraigher in Nace
Šumi).

Vsa predavanja se bodo prevajala simultano v oba deželna jezika.

Jutranjiki so z velikimi naslovi spet pisali o novi senzaciji: Tatvina tajnih dokumentov v glavnem stanu NATO. Policija se je znašla pred uganko, bali so se diplomatskega razpleta te vohunske afere, in iz gona določene skupine diplomantov neke velesile, ki se je izredno zanimala za take dokumente. Varnostna služba je delala z roko v roki s policijo ter napenjala vse moči, časniki so se izživljali v namigih in domnevah...

vohun, ampak kemik in delam na nekem izumu, ki je zvezan z umetnimi masami. Neka formula...

„Če nam nočete pomagati, se bomo morali sami malce razgledati naokrog. Bodite mirni in ne poskušajte pobegniti! Hiša je obkoljena.“

Robert je pograbil steklenico konjaka, si nalil kozarec in ga izpraznil do dna, „Gospodje,“ je rekel, ker se je očitno že vdal v uso-

oglasil svetel dekliški glas iz veže. „Kdo je ta ženska?“ je vprašal komisar in vprašujoče ter obenem občudujoče pogledal dekle, ki je pravkar vstopila.

„To je moja zaročenka.“

Komisar se je osuplo zgrbil, „Vi ste nas poklicali, vi ste zavedli policijo v zmoto in se iz nas delali norca?“ To vam bo vrglo pošteno denarno kazen!“

„Rade volje jo bom plačala, gospod komisar,“ je dejala dekle in

HANS THOMAS:

Hišna preiskava

Roberta očitno vse to razburje nje sploh ni zanimalo. Živčno je korakal gor in dol po svoji delovni sobi, potem pa je z eno samo kret njo pometal s pisalne mize kup papirja, knjig, skic in zvezkov. Nato je sedel na preprogo in — očitno je iskal čisto določen list papirja — vzel vsak kos v roko, ga pregledal in ga nejevoljno odvrge. Na čelu so se mu nabrale znojne kapljice.

Iz zamišljenosti ga je prebudilo rezko zvonjenje telefona. „Tukaj Robert Martin...“ Pogledal je na zapestno uro. „Vem, čez dve uri bom na letališču. Pošlji mi taksi. Saj veš, ljubica, da sem raztresen in preutrujen, vendar ne bom odnehal. Torej, kmalu na svidenje.“

Tisti hip, ko je odložil slušalko, je pozvonilo pri vratih. Robert je šel odpret.

Na hodniku so stali trije visokorasli črno oblečeni moški resnih obrazov in strah zbujajočega videza. „Gospet Martin?“ je vprašal eden in se vljudno odkril.

„Ja, to sem jaz,“ je odvrnil Robert. „Policija. Tule je moja izkaznica in ukaz za hišno preiskavo. Ne delajte nam težav! Kam ste skrili listine?“

Robert jih je zgroženo gledal.

Policaji ga je strupeno nadrl: „Nikar se ne pretvarjate, da ne veste, za kaj gre. Dobili smo zaupno sporočilo, da ste ukradli tajne dokumente in da boste odpotovali v inozemstvo, da jih izročite tistemu, ki vam je bil dal to nalogo. Vaše igre je konec! Na dan z listinami!“

„To je vendar smešno! Nisem

so kozarci.“ Njegovo povabilo so z zahvalo odklonili.

Robert je z naraščajočim zanimanjem opazoval, kako so policaji natančno preiskali stanovanje od tal do stropa. Našli niso ničesar. Medtem ko se je Robertovo počutje vidno boljšalo, so postajali uradniki vedno bolj živčni in nejevoljni.

Izenada je nekdo kriknil v spalnici. „Gospod komisar, našli smo! Pod vzglavno blazino smo odkrili denarnico.“

„Dobro izbrano skrivališče!“ je vzkliknil komisar. In tako smo le našli iskane listine!“

Robert je planil nanj in mu iztrgal denarnico. „Gospod komisar, vi ste pravi angel! To je denarnica, ki jo iščem že nekaj dni. V njej je formula mojega izuma. Če je ne bi bili našli, se ne bi mogel udeležiti razgovora z mojim delodajalcem v New Yorku.“

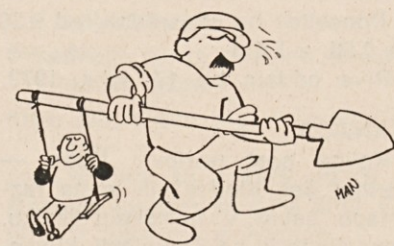
Komisar je zmajal z glavo. „Tako zlahka nas pa ne boste prelisičili! Denarnica in njena vsebina sta zaplenjeni. Vse drugo boste izvedeli na predsedstvu policije.“

Komisar je poklical svojo pisarno. Potem je poblede, odložil slušalko, planil k omarici, zlil vase kozarec konjaka in izdaval: „Odpoklicali so nas. Napaka, nesporezum! Vohunsko zadevo so medtem razvozlati!“ Komisar si je privoščil še en konjak. „Toda telefonski poziv... Po telefonu smo bili obveščeni, da so izginule tajne listine pri vas...“

„Jaz sem vas poklicala,“ se je

mu spogledljivo pomežiknila. „Glavno je, da smo našli zapiske. Robert je enako genialen kot raztresen izumitelj. O neredu v njegovem stanovanju ste se vendar lahko pričrili na lastne oči. Že nekaj dni sva iskala založene zapiske, potem pa sem se spomnila policije. Če kdo lahko najde skrito iglo v tej kopici sena, potem so to lahko samo policaji!“

Robert je objel dekle. „Pa res ne vem, kaj bi brez tebe, Kathy!“

peli zvonovi, nam je bil korak lahek in prožen, lica so bila sveža, oči so gledale jasno in veselo, na ustnicah je bil smehljaj. In vsakemu je bilo takrat srce očiščeno, od jutranje rose oprano, kakor da smo prihajali od spovedi in obhajila. Ob tej blagoslovljeni uri ni bilo nič zlega, nič temnega v nas; bili smo verni otroci te zemlje, svoje matere, vredni njene lepote; z njo smo prepevali in vriskali, z njo žalovali, govorili smo z njo zvesto in odkritosrčno, kakor govori otrok z materjo.

Praznik, poln pesmi in veselja, je bil na nebu, na planinah, na polju in senožeti, na belih cestah, kolovozih in klancih; in bil je najlepši v naših srcih.

Milost božja, kaj se je primerilo v teh silnih časih! Gruda molči, ta naša gruda, ki je nekoč tako veselo in glasno prepevala z nami! Ne gane se; nobena prošnja, noben klic je ne vzdrami. Tudi nebesa molčé; v vsej svetlobi svoji so ledena in neprijazna. Gozd ne šumi več, tiho je polje, škrjanci so obnemeli. Ta vesoljna tišina je vsa prežeta z brezmočno žalostjo; življenje ne sope več, vse je okamenelo, mrtvo.

Oj, saj ni nedelja; véliki petek je, dan trpljenja, kesanja in bridkosti! Nemi klečé kristjani v tihi, temni cerkvi, trkajo se na prsi, čela jim klonejo do mokrih tál. In blede ustnice šepetajo trepetaje tiste velike, čeznaturne ljubezni polne besede:

„Odpusti jim saj ne vedó, kaj delajo!“

Pritajena, šepetajoča je ta molitev, ali vendar je glasna, kajti ne zvona ni, ne orgel, niti ne ministrantovega zvončka. Zató ne, ker je véliki petek za vernike in za nevernike, od vzhoda do zahoda. Vdrugič je bil križan Kristus; obsojeni

Karol Wojtyła – Pesmi

Ko je mladi Karol Wojtyła pisal te pesmi, ni mogel slutiti, da bo kdaj postal papež Janez Pavel II. Vendar pa je v zmetku že tukaj nakazana njegova človeška in duhovna razsežnost, zlasti pa njegova odprtost socialni in psihološki stiski modernega človeka. Pesmi so sicer nekoliko zahtevne, brez metaforičnega nakita, pogosto slečene do gole misli, a njihovo duhovno jedro je žlahtno.

ČLOVEK RAZUMA

Kaj je, kar odjemlje življenju pestrost in čar in okus velike pustolovščine in neposrednost in vzgon? Kako tesno je znotraj tvojih obrazcev, tvojih pojmov in sodb, ki so zgoščena substanca, — a substanca, ki je obenem vsa bedna. Ne vnašaj vame dvomov v silo misli, ker nam je vsem tako potrebna. Vse človeške poti vodijo k misli.

ČLOVEK VOLJE

Trenutek volje je brezbarven in težak kot udarec bata, kdaj pa kdaj tudi zareže kot bič; hip, ki navadno ne nadleguje vsakogar, zgolj mene; ne izzori kot sladek sadež na drevesu čustva, ne porodi ga misel, je samo bližnjica k cilju; kadar pa pride, si ga moram zadeti, — o, kolikokrat se zgodi tako — tedaj ni prostora ne za srce ne za misel, samo tisti hip je, ki zgrmi name kot križ.

DELAVEC TOVARNE OROŽJA

Nimam oblasti nad usodo zemeljske oble; ne vidim vojn. Sem s Teboj ali proti Tebi? Ne vem. Grešim pa ne!

Prav tega me je groza: da sam ne grešim in nimam vpliva, a stružim nezatne drobce, pripravljam delčke uničenja — in nimam pregleda nad celoto in človekovo usodo. Jaz bi ustvaril drugačno celoto in drugačno usodo, (ampak kako brez drobcev?) kjer bi bil jaz sam ali katerikoli drug človek edina pravična in sveta stvar, ki je nihče ne bi mogel zbrisati s svojimi deli in zanikati s svojo besedo. Svet, ki ga ustvarjam, ni dober, — toda tudi slabega sveta ne ustvarjam! Kaj je to že dovolj?

SLEPCI

Udarjamo z belimi palicami po tlaku, da se obdamo z varno razdaljo. Vsak korak je naporen. V votlih zenicah umira svet, tako nepodoben sam sebi. O, ta svet, ki ni sestavljen iz barv, ampak iz zvokov — (silhete, zarisi šepetov). Pomisli, s kakšnim naporom dozorevaš celovit, ko ti vselej ostaja samo del in moraš izbrati prav tistega. S kakšnim veseljem bi si vsak od nas naložil vse neznansko breme onih, ki — brez bele palice — objemajo vse prostorje. Bi nam kdo mogel dopovedati, da kdo doživlja krivice, večje od naših? Bi nas kdo mogel prepričati, da je lahko v slepoti radost?

IVAN CANKAR:

18

Podobe iz sanj

Po široki beli cesti, po stezah preko travnikov, po strmih klancih se vijó procesije vernih kristjanov. Veliko jih je, ker v potrtem svojem srcu so željni molitve in tolažbe. Ali čudo za čudo: počasi gredó, tiho in nemo; ne besede ni, komaj da je plahno šepetanje. Glave klonejo globoko, trudno klonejo životi; še tisti so starci, ki imajo mladostna lica.

Gredó, gredó in si šepetajo naskrivaj:

„Ti, kaj praviš, zakaj je umolknila Marija na Hribu? Kaj je ni več?“

In oni drugi se s prezeblimi ustmi nagne k sosedu in mu reče skoraj brez besed:

„Mislim, da je Marija umrla, kar glasú ni od nje, ki nas je vselej tako lep pozdravila!“

Nobene besede več, tudi plaho šepetanje je utihnilo.

Gruda molči, ta naša gruda, ki je prepevala kakor nobena nikjer in nikoli! Sladka, bratje, je bila njena pesem, saj ste jo slišali! Vse je bilo v nji, kar je v nas dobrega in lepega, vse, česar se v dnu srca sramujemo in veselimo; bila je tista brezmejna, čista, materinska ljubezen, ki je pravo znamenje slovenske duše in slovenske zemlje. Ob lepem nedeljskem jutru, kadar so od holmov in hribov za-

od farizejev, bičani in križani so bili z njm kristjani, njegovi otroci.

Ko se je zgodilo to strašno poveličanje na Golgoti, se je neobó stemnilo, se je zemlja stresla v presilni grozi. In v to grozo, v to noč je vriskaje planilo novo, svetlejšo sonce; zagrinjalo stare zaveze se je pretrgalo od vrha do tal in evangelij je nastopil svojo pot, da nese odrešenje od naroda do naroda.

Vélikega petka je bilo treba za véliko nedeljo; smrti Bogá samega je bilo treba, da je zazvonilo in zapelo ponižanemu človeku veličastno vstajenje.

VELIKA MAŠA

Željan tolažbe in posvečenja sem stopil v farno cerkev svetega Pavla, ki je pred zdavnim, zdavnim časom videla in blagoslovila mojo mladost. Po mračnih, vijugastih stopnicah sem se napótil na kór, da bi slišal od blizu pevce in orgle in da bi blagodišeči oblaki izpred oltarja, prepojeni z molitvami, segli naravnost do mojega srca. Cerkev je bila temna, hladna in prazna; v tej tišini in samoti se mi je zdela silno večja in višja nego poprej; in tesnobno mi je bilo, mrzav mi je z vlažnimi rokami tipal po licu, dihal mi v dušo plahost in strah. Svetniki so stali na oltarjih kakor sence v senci, nepremični, mrtvi; podobe na stenah so bile široke črne lise brez obličij in brez življenja; večna luč pred vélikim oltarjem je tiho trepetajoča svetila sama sebi.

„Saj ni več zgodaj!“ sem pomislil. „Saj ni meglé in oblakov ne! Kako, da so zaspali verniki in kako, da je zaspalo to nebeško sonce ter se nikakor noče vzdigniti iznad noči?“

